STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA PAOLA MENGOZZIHO

přednesené dne 6. září 2011 [1]

1. Touto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce Hight Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Spojené království), pokládá první otázku ohledně výkladu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II") [2] (dále jen „nařízení Řím II"). Tato otázka se týká aplikace *ratione temporis* tohoto nařízení.

I – Právní rámec

A – *Nařízení Řím II*

2. Šestý, třináctý, čtrnáctý a šestnáctý bod odůvodnění nařízení Řím II zní následovně:

„(6) Řádné fungování vnitřního trhu vyžaduje v zájmu zlepšení předvídatelnosti výsledku sporů, jistoty co do rozhodného práva a volného pohybu soudních rozhodnutí, aby kolizní normy platné v členských státech určovaly stejný právní řád bez ohledu na zemi soudu, který se sporem zabývá.

[…]

(13) Jednotná pravidla, uplatňovaná nezávisle na právním řádu, který určují, mohou zabránit narušení hospodářské soutěže mezi stranami sporu v rámci Společenství.

(14) Požadavek právní jistoty a potřeba spravedlivého posouzení jednotlivých případů jsou základními prvky v oblasti spravedlnosti. […]

[…]

(16) Jednotná pravidla by měla posílit předvídatelnost soudních rozhodnutí a zajistit přiměřenou rovnováhu mezi zájmy

1 — Původní jazyk: francouzština.
2 — Úř. věst. L 199, s. 40.

osoby, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a zájmy poškozeného. […]“

3. Stran práva rozhodného čl. 4 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví, že: „[n]estanoví-li toto nařízení jinak, je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projevily nepřímé následky této skutečnosti.“

4. Článek 15 nařízení Řím II, který vymezuje působnost takto určeného práva, zní následovně:

„Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy podle tohoto nařízení se řídí zejména:

a) základ a rozsah odpovědnosti, včetně určení osob, které mohou nést odpovědnost za své jednání;

b) důvody pro vyloučení odpovědnosti, omezení odpovědnosti a rozdělení odpovědnosti;

c) určení vzniku škody, její povahy a posouzení nebo nárokovaného odškodnění;

[…]“

5. Článek 28 odst. 1 upřesňuje, že nařízením Řím II „není dotčeno použití mezinárodních úmluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států ke dni přijetí tohoto nařízení a které stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy“.

6. Článek 29 zejména uvádí, že [č]lenské státy oznámí Komisi do 11. července 2008 seznam úmluv uvedených v čl. 28 odst. 1. […] Komise zveřejní v *Úředním věstníku Evropské unie* do šesti měsíců po obdržení […] seznam úmluv…[…]“.

7. Článek 30 zakotvuje mechanismus přezkumu nařízení a stanoví, že Komise předloží zprávu o uplatňování nařízení Řím II „do 20. srpna 2011“.

8. Články 31 až 32 nařízení Řím II zní následovně:

„*Článek 31*

Časová působnost

Toto nařízení se použije pro skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde po vstupu tohoto nařízení v platnost.

Článek 32

Den [Datum] použitelnosti

Toto nařízení se použije se ode dne 11. ledna 2009, s výjimkou článku 29, který se použije ode dne 11. července 2008."

B – *Vnitrostátní právní úprava*

9. Kolizní úprava Spojeného království v oblasti mimosmluvní odpovědnosti předcházející nařízení Řím II je obsažena v části III zákona o mezinárodním právu soukromém z roku 1995 (různá ustanovení) [Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995]. Soudy Spojeného království vykládaly tento zákon z roku 1995 tak, že stanoví právo rozhodné pro meritum sporu. Otázky, které anglické právo kvalifikuje jako procesní, se řídí anglickým právem jakožto *lex fori*.

10. Pokud jde o posouzení náhrady škody, podle judikatury a zejména rozhodnutí House of Lords ve věci Harding v. Wealands [3]:

a) právo rozhodné pro meritum sporu stanoví, jaké „druhy" škody lze v rámci náhrady škody nahradit, tedy kategorie škody, za které může být v zásadě přisouzena náhrada;

b) posouzení náhrady škody ve vztahu ke každému způsobilému „druhu" škody je procesní otázkou, která se řídí anglickým právem jakožto *lex fori*.

II – Spor v původním řízení a předběžné otázky

11. Dne 29. srpna 2007 byl D. A. Homawoo sražen motorovým vozidlem při přecházení silnice ve Francii. Žalobce při nehodě utrpěl újmu. Vozidlo s francouzskou státní poznávací značkou v okamžiku nehody řídila osoba

3 — [2007] 2 AC 1, [2006] UKHL 32.

s pojištěním uzavřeným u společnosti GMF Assurances S. A. (dále jen „GMF“).

12. Žalobce v původním řízení s bydlištěm ve Spojeném království podal dne 8. ledna 2009 žalobu o náhradu tělesné újmy a dalších škod proti společnosti GMF k High Court of Justice v souladu s ustanoveními čl. 9 odst. 1 písm. b) a čl. 11 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [4]. Společnost GMF nezpochybňuje svou povinnost nahradit uvedenému žalobci škodu. Účastníci původního řízení však zastávají odlišného názoru, pokud jde o určení práva rozhodného pro posouzení uvedené náhrady škody.

13. K nehodě došlo dne 29. srpna 2007 a žaloba byla podána k High Court dne 8. ledna 2009. Podle žalobce v původním řízení tato dvě data předchází datu 11. ledna 2009, na které odkazuje článek 32 nařízení Řím II, takže toto nařízení se na věc v původním řízení nepoužije a posouzení náhrady škody žalobci v původním řízení se musí řídit anglickým právem jakožto *lex fori*. Podle společnosti GMF vstoupilo nařízení Řím II v souladu s čl. 254 odst. 1 ES [5] v platnost dvacátý den po jeho vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie* [6]. Ve věci v původním řízení však ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, došlo po tomto datu. Na základě článků 4 a 15 písm. c) nařízení Řím II proto posouzení škody způsobené žalobci musí proběhnout podle francouzského práva.

14. Vzhledem k těmto odlišným výkladům ohledně vstupu nařízení Řím II v platnost se High Court of Justice (England & Wales) Queen's Bench Division rozhodl přerušit řízení a předložit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je třeba články 31 a 32 nařízení Řím II ve spojení s článkem 297 SFEU [7] vykládat v tom smyslu, že vnitrostátní soud je

4 — Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s. 1. Tato ustanovení zní následovně: „Pojistitel, který má bydliště na území některého členského státu, může být žalován […] v jiném členském státě v případě žaloby podané pojistníkem, pojištěným nebo oprávněnou osobou u soudu místa bydliště žalobce“ [čl. 9 odst. 1 písm. b)]; „Na žalobu, kterou poškozený podává přímo proti pojistiteli, se použijí články 8, 9 a 10, je-li taková přímá žaloba přípustná“ (čl. 11 odst. 2).

5 — Článek 254 odst. 1 ES stanoví, že „[n]ařízení, směrnice a rozhodnutí přijaté postupem podle článku 251 […] se vyhlašují v *Úředním věstníku Evropské unie*. Vstupují v platnost dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení“.

6 — Nařízení Řím II bylo vyhlášeno v *Úředním věstníku Evropské unie* dne 31. července 2007; dvacátým dnem následujícím po tomto dni vyhlášení byl 20. srpen 2007.

7 — Jelikož k vyhlášení nařízení Řím II došlo před 1. prosincem 2009, tedy před datem vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, výklad požadovaný předkládajícím soudem stran stanovených lhůt se ve skutečnosti týká článku 254 ES nezměněného čl. 297 odst. 1 třetím pododstavcem SFEU.

povinen použít toto nařízení, a konkrétně jeho čl. 15 písm. c), v případě, že ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, došlo dne 29. srpna 2007?

2) Má na odpověď na první otázku vliv některá z následujících skutečností:

a) řízení o náhradu škody bylo zahájeno dne 8. ledna 2009;

b) vnitrostátní soud neurčil právo rozhodné do 11. ledna 2009?“

III – Řízení před Soudním dvorem

15. Žalobce v původním řízení, společnost GMF, řecká vláda a vláda Spojeného království, jakož i Evropská komise předložily Soudnímu dvoru svá písemná vyjádření.

16. Žalobce v původním řízení, společnost GMF a Komise byli vyslechnuti na jednání, které se konalo dne 14. července 2011.

IV – Právní analýza

17. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká aplikace ratione temporis nařízení Řím II, která je vymezena jeho články 31 a 32. Jmenovaný článek 31 pouze uvádí, že nařízení Řím II se použije pro skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde „po vstupu tohoto nařízení v platnost“. Článek 32 dodává, že toto nařízení „se použije se ode dne 11. ledna 2009, s výjimkou článku 29, který se použije ode dne 11. července 2008“.

18. Ve věci v původním řízení proti sobě stojí dva názory. Podle názoru zastávaného společností GMF a řeckou vládou článek 31 nestanoví datum vstupu nařízení v platnost, takže toto datum musí být určeno v souladu s čl. 254 odst. 1 ES, tedy dvacátým dnem po vyhlášení nařízení Řím II; uvedené nařízení se použije pro skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po 20. srpnu 2007. Podle názoru, který zastává žalobce v původním řízení, vláda Spojeného království a Komise, se při odkazu na vstup nařízení v platnost v článku 31 ve skutečnosti odkazuje na datum použitelnosti nařízení stanovené v následujícím článku, tedy na 11. leden 2009 – pouze článek 29 se podle nich použije od 11. července 2008; nařízení Řím II se podle jejich názoru použije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po 11. lednu 2009.

19. V několika úvodních poznámkách se budu věnovat obvyklému výskytu rozlišování „data vstupu v platnost“ a „data použitelnosti“

v nařízeních Unie (A). Budu si klást otázku, zda odkaz na datum vstupu v platnost a na datum použitelnosti, který zákonodárce učinil v tomto nařízení, může vést k rozlišování, jaké z tohoto výskytu obvykle vyplývá. Pro účely odpovědi na tuto otázku budu po analýze přípravných dokumentů k nařízení Řím II (B) zkoumat znění článků 31 a 32 nařízení (C), obecnou systematiku nařízení (D) a jeho cíle (E).

A – *Úvodní poznámky k rozlišování „data vstupu v platnost" a „data použitelnosti"*

20. U některých nařízení Unie je datum jejich použitelnosti v porovnání s datem jejich vstupu v platnost odloženo. Je tomu tak například u nařízení, kterými byly vytvářeny první společné organizace trhu. V těchto nařízeních je smyslem rozlišení „data vstupu v platnost" a „data použitelnosti" umožnit okamžité zřízení nových orgánů vytvořených uvedenými nařízeními – například řídících výborů – a umožnit, aby Komise mohla vypracovat prováděcí opatření, která bude nutno s těmito novými orgány konzultovat [8].

21. V oblasti soudní spolupráce v občanských věcech, do níž spadá nařízení Řím II, zákonodárce Unie rovněž u mnohých nařízení rozlišuje datum jejich vstupu v platnost od data jejich použitelnosti. Prvním takovým nařízením bylo nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech [9], které vstoupilo v platnost dne 1. července 2001, ale bylo použitelné až od 1. ledna 2004 s výjimkou určitých článků, ohledně kterých bylo stanoveno, že se použijí k datu vstupu nařízení v platnost, tj. ode dne 1. července 2001 [10]. Na základě těchto článků měly členské státy sdělit Komisi určité informace upřesněné v nařízení. Komise měla dále za pomoci výboru připravit a aktualizovat příručku obsahující uvedené informace [11]. Lhůta mezi datem vstupu nařízení v platnost a datem jeho použitelnosti byla nezbytná k tomu, aby členské státy a následně Komise splnily určité povinnosti před tím, než bude nařízení uplatňováno.

22. Zákonodárce rozlišuje datum platnosti od data použitelnosti v nařízeních postupně přijímaných v téže oblasti s tím, že mezi těmito daty nechává uplynout delší či kratší lhůtu, aby členské státy mohly přijmout případné

8 — Viz zejména nařízení Rady (ES) č. 2100/94 ze dne 27. července 1994 o odrůdových právech Společenství (Úř. věst. L 227, s. 1, Zvl. vyd. 03/16, s. 390) a nařízení Rady (EHS) č. 3330/91 ze dne 7. listopadu 1991 o statistice obchodu se zbožím mezi členskými státy (Úř. věst. L 316, s. 1, Zvl. vyd. 02/04, s. 224).

9 — Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech, (Úř. věst. L 174, 27.6.2001, s. 1, Zvl. vyd. 19/04, s. 121).

10 — Viz článek 24 nařízení.

11 — Viz článek 19 nařízení.

změny ve vnitrostátním právním řádu před tím, než Komisi sdělí požadované informace upřesněné v dotyčném právním předpise. Tyto informace jsou následně zpřístupněny veřejnosti, obvykle vyhlášením v *Úředním věstníku Evropské unie* [12]. V případě nařízení Řím II by výklad, že článek 31 stanoví datum vstupu uvedeného nařízení v platnost k 20. srpnu 2007, avšak datum použitelnosti nařízení k 11. červenci 2009 – s výjimkou článku 29, který se použije od 11. července 2008 – měl další neobvyklé důsledky.

23. Použít nařízení Řím II k datu 11. ledna 2009 na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po 11. lednu 2007, by znamenalo to, že po dobu takřka 17 měsíců by skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, podléhaly právnímu režimu zavedenému tímto nařízením, aniž by se na ně toto nařízení mohlo použít. Takový způsob aplikace, podle něhož je právní režim nařízení Řím II jistým způsobem použitelný, aniž by tento režim mohl být použit, nemá v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech obdoby [13]. Dvojče nařízení Řím II, které obsahuje kolizní normy pro oblast smluvních závazků, sice rozlišuje datum platnosti a datum použitelnosti, avšak upřesňuje konkrétně, že se použije na smlouvy uzavřené po datu, ke kterému se stává použitelným [14].

24. Vzhledem k neobvyklým důsledkům případného rozlišení „vstupu nařízení v platnost“ podle článku 31 a „dne [data] použitelnosti“ podle článku 32 spočívajících v tom, že by se nařízení Řím II od 11. ledna 2009 použilo na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo od 20. srpna 2007,

12 — Viz nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1), (článek 72); nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (Úř. věst. L 143, s. 15) (článek 33); nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (Úř. věst. L 399, s. 1), (článek 33); nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích (Úř. věst. L 199, s. 1), (článek 29); nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 (Úř. věst. L 324, s. 79), (článek 26); nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, s. 6, dále jen „Řím I“), (článek 29); nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (Úř. věst. L 7, s. 1), (článek 76); jakož i nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Úř. věst. L 343, s. 10), (článek 21).

13 — Nařízení (ES) č. 805/2004 uvádí, že se použije „pro rozhodnutí vydaná, soudní smíry schválené nebo uzavřené a veřejné listiny vyhotovené či registrované po vstupu tohoto nařízení v platnost“ (článek 26); jak však uvádí Komise ve svých písemných vyjádřeních, zákonodárce prostřednictvím tohoto ustanovení pouze vymezuje rozhodnutí, smíry a veřejné listiny, které mohou být osvědčeny jako evropský exekuční titul, a nemá dopad na aplikaci *ratione temporis* uvedeného nařízení, které obsahuje procesněprávní normy.

14 — Článek 28 nařízení Řím I.

je třeba provést analýzu přípravných dokumentů k nařízení za účelem ověření toho, zda mohou osvětlit, že takové důsledky byly úmyslem zákonodárce.

B – *K přípravným dokumentům k nařízení Řím II*

25. Komise předložila návrh nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy dne 22. července 2003 [15]. Tento návrh obsahoval jediný článek týkající se jeho aplikace *ratione temporis* nazvaný „Vstup v platnost a časová působnost“, podle něhož „[t]oto nařízení vstupuje v platnost dne 1. ledna 2005. Použije se na mimosmluvní závazkové vztahy vznikající na základě skutečností, ke kterým došlo po vstupu tohoto nařízení v platnost“ [16].

26. Během jednání, která následně proběhla v rámci Rady Evropské unie, švédská delegace uvedla, že bude třeba provést změny ve švédském právním řádu, aby mohlo být toto nařízení aplikováno, přičemž k uskutečnění takových změn bude potřeba minimálně dvou let. Z tohoto důvodu švédská delegace navrhla, aby byl text „vstupuje v platnost dne 1. ledna 2005“ nahrazen textem „vstupuje v platnost do dvou let od jeho přijetí“ [17]. Tento návrh podpořila německá delegace [18]. Nizozemská delegace rovněž navrhla, aby byla ponechána dostatečná lhůta pro přijetí nezbytných vnitrostátních ustanovení před vstupem tohoto nařízení v platnost [19]. Zásahy těchto delegací tak jsou projevem vůle odložit datum vstupu nařízení Řím II v platnost.

27. Současně bylo dne 22. prosince 2005 navrženo [20] připravit dva odlišné články, první nadepsaný „Časová působnost“ a druhý nadepsaný „Vstup v platnost“, kterými byl text tehdejšího ustanovení s několika změnami rozdělen do dvou článků. Tyto články zněly následovně:

„*Článek 27*

– Časová působnost. Toto nařízení se použije pro škodu či újmu, ke kterým dojde po vstupu tohoto nařízení v platnost.

Článek 27a

– Vstup v platnost. Toto nařízení vstupuje v platnost dne […]“

15 — Dokument KOM(2003) 427 v konečném znění ze dne 22. července 2003, 2003/0168 (KOD).

16 — Článek 27.

17 — Dokument 9009/04 ADD8 ze dne 18. května 2004, JUSTCIV 71 CODEC 645, s. 34.

18 — Dokument 9009/04 ADD 11 ze dne 24. května 2004 (07.06) (OR.de), JUSTCIV 71 CODEC 645, s. 19.

19 — Dokument 9009/04 ADD 16 ze dne 28. května 2004, JUSTCIV 71 CODEC 645, s. 6.

20 — Dokument 16027/05 ze dne 22. prosince 2005, JUSTCIV 245 CODEC 1218, s. 22.

28. Tento návrh nebyl do návrhu pozměněného Komisí, který předložila dne 21. února 2006, převzat [21]. Datum „1. ledna 2005“ bylo vypuštěno, ale zbytek ustanovení zůstal beze změny. Článek týkající se časové působnosti nařízení tedy stanovil, „[t]oto nařízení vstupuje v platnost dne 1. ledna 2005 Toto nařízení se použije pro mimosmluvní závazky vznikající na základě skutečností, ke kterým dojde po vstupu tohoto nařízení v platnost“ [22].

29. Návrh rozdělit ustanovení o časové působnosti nařízení Řím II do dvou článků byl opětovně předložen dne 16. března 2006 [23] s tím, že formulace článků se poněkud lišila. První článek uváděl, že „[t]oto nařízení se použije na skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody (…), k nimž došlo po vstupu tohoto nařízení v platnost“ [24]. Návrh znění druhého článku byl následující: nařízení Řím II „vstupuje v platnost po uplynutí [9 měsíců od jeho přijetí]“ a „je použitelné po uplynutí [15 měsíců od jeho přijetí] s výjimkou [stávajícího článku 29], který se použije po uplynutí [9 měsíců od přijetí tohoto nařízení]“ [25]. Nařízení Řím II tedy mělo vstoupit v platnost po uplynutí 9 měsíců od jeho přijetí, k datu použitelnosti stávajícího článku 29.

30. Je málo pravděpodobné, že si tedy zákonodárce byl plně vědom skutečnosti, že znění těchto dvou článků po změně ve skutečnosti povede k tomu, že se nařízení Řím II použije na skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde k datu použitelnosti článku 29, které se shoduje s datem vstupu uvedeného nařízení v platnost. Důkazem toho je skutečnost, že takový výklad aplikace *ratione temporis* nařízení Řím II, podle něhož se vzhledem ke konečnému znění uvedené nařízení použije od 11. ledna 2009 na skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde po 11. červenci 2008, nezastává žádný z účastníků ve věci v původním řízení. Použitím pojmu „vstup v platnost“ v prvním ze dvou článků zákonodárce ve skutečnosti pouze převzal formulaci předchozích znění, aniž provedl příslušné věcné změny, které z toho plynuly.

31. Podle pracovní poznámky ze dne 3. května 2006 zastávalo více delegací na jednání dne 27. a 28. března 2006 názor, že rozlišení data vstupu v platnost a data použitelnosti povede k nejasnostem [26]. V pozdějším znění s datem 10. dubna 2006 [27] byla nepochybně v zájmu zjednodušení první věta tohoto druhého článku vypuštěna. Tento druhý článek nadále nadepsaný „Vstup v platnost“ pouze uváděl, že „[n]ařízení se použije po uplynutí

21 — Dokument COM(2006) 83 final ze dne 21. února 2006, 2003/0168 (COD), s. 24 (v angličtině).

22 — Článek 27.

23 — Dokument 7432/06 ze dne 16. března 2006, JUSTCIV 62 CODEC 247, s. 20 (v angličtině).

24 — Článek 27.

25 — Článek 27a.

26 — Dokument 7709/06 ze dne 3. května 2006, JUSTCIV 79 CODEC 277, s. 6.

27 — Dokument 7929/06 ze dne 10. dubna 2006, JUSTCIV 85 CODEC 296, s. 21.

[18 měsíců od data jeho přijetí] s výjimkou [stávajícího článku 29], který se použije po uplynutí [12 měsíců od přijetí tohoto nařízení]“ [28]. V následujícím znění ze dne 21. dubna 2006 [29] tento druhý článek dospěl do své konečné podoby se změnou v nadpise „Den [Datum] použitelnosti“.

32. Zdá se, že tyto postupné změny je tak třeba spíše považovat za formální než věcné změny nařízení Řím II. Úmysl zákonodárce tedy, zdá se, spočíval po celou dobu přijímacího procesu uvedeného nařízení v tom navázat pojem „vstup v platnost“ v článku 31 na datum použitelnosti v článku 32 nařízení Řím II, aniž by se zabýval obtížemi plynoucími z existence dvou dat použitelnosti.

33. Takový úmysl je potvrzen téměř naprostou absencí diskuze ohledně této otázky během jednání až do přijetí nařízení Řím II dne 11. července 2011. Ze zveřejněných dokumentů vyplývá, že pouze jednání ve dnech 27. a 28. března 2006 se týkalo nejasnosti plynoucí z rozlišení data použitelnosti a data vstupu v platnost [30]. Předsednictví u této příležitosti potvrdilo, že k rozlišení došlo kvůli závazkům, kterým musely členské státy dostát před použitelností nařízení Řím II, s poukazem na oznámení o mezinárodních úmluvách podle stávajícího článku 29. Tímto způsobem předsednictví pouze odůvodnilo, proč se jeden z článků nařízení Řím II použije dříve. Nijak se však nezabývalo ještě dřívějším datem vstupu nařízení Řím II v platnost nebo datem použitelnosti uvedeného nařízení na skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde před datem použitelnosti nařízení 11. ledna 2009.

34. Z přípravných dokumentů vedoucích k přijetí článků 31 a 32 nařízení Řím II proto plyne, že zákonodárce neměl jednoznačně v úmyslu, aby se uvedené nařízení použilo na skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde před datem použitelnosti nařízení dne 11. ledna 2009. Aby bylo možné dotčené články vykládat tímto způsobem, je třeba pozorně ověřit, zda jej lze podložit jazykovým výkladem ustanovení vycházejícího z uvedených přípravných dokumentů, jakož i přezkumem obecné systematiky a cílů nařízení Řím II.

C – *Ke znění článků 31 a 32*

35. Článek 32 nařízení Řím II uvádí, že „toto nařízení se použije se ode dne 11. ledna 2009, s výjimkou článku 29, který se použije ode dne 11. července 2008“. Článek 31 upřesňuje,

28 — Článek 27a.

29 — Dokument 8417/06 ze dne 21. dubna 2006, JUSTCIV 104 CODEC 350, s. 21.

30 — Výše uvedený Dokument 7709/06 ze dne 3. května 2006.

že nařízení Řím II „se použije pro skutečnosti, jež vedou ke vzniku škody, ke kterým dojde po vstupu tohoto nařízení v platnost“.

Řím II, který stanoví datum vstupu nařízení v platnost dne 20. srpna 2007 uvedené v článku 31, zatímco nařízení se použije od 11. ledna 2009, není podle GMF cílem tohoto druhu sledovaným ve specifickém rámci nařízení týkajících se vymezených odvětví. Ze společné příručky Evropského parlamentu, Rady a Komise je tedy pouze možné vyvodit jediný příklad rozlišování vstupu v platnost a data použitelnosti právního předpisu pro zvláštní účely. Tento konkrétní příklad neumožňuje obecným způsobem potvrdit, že rozdíl mezi pojmy „vstup v platnost“ a „datum použitelnosti“ je zákonodárci Unie dobře znám.

36. Podle společnosti GMF jsou pojmy „vstup v platnost“ a „použitelnost“ i rozdíly mezi nimi zákonodárci Unie dobře známy. Jsou vysvětleny ve společné praktické příručce Evropského parlamentu, Rady a Komise pro osoby podílející se na redakci právních předpisů v orgánech Společenství [31]. Toto tvrzení je nejprve třeba upřesnit. I když články 20.10 a následující této příručky stanoví možnost „odložené použitelnosti nařízení“ tím, že uvádí výslovně, že „[n]ěkdy se činí rozdíl mezi vstupem nařízení v platnost a použitím zaváděného režimu, které je odloženo“. Rozdíl mezi těmito dvěma pojmy však není vysvětlen. Článek 20.10 odkazuje pouze na nařízení, kterými se vytvářejí společné organizace trhu, a uvádí cíl rozlišování mezi datem vstupu v platnost a datem použitelnosti těchto nařízení. Cíl sledovaný v rámci nařízení

37. Krom toho, i když článek 31 mluví konkrétně o „vstupu v platnost“ a článek 32 o „datu použitelnosti“, větší význam mají ustanovení těchto článků ve spojení, jelikož první je nadepsán „Časová působnost“ (*Application dans le temps*) a druhý „Den [Datum] použitelnosti“ (*Date d'application*). Z tohoto pohledu se ukazuje, že nařízení Řím II používá pojmy „vstup v platnost“ a „použitelnost“ nepřesně a jeden s druhým zaměňuje. Nelze se proto ztotožnit s argumentem předneseným společností GMF a řeckou vládou, že článek 31 by měl být doplněn ustanovením obsaženým v první větě čl. 254 odst. 1 ES, který stanoví, že „[nařízení] vstupují v platnost dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení“.

31 — Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, Lucemburk, 2003.

38. Neexistenci jednoznačného rozlišení dvou pojmů vedoucí k jejich zaměňování v nařízení Řím II potvrzuje skutečnost, že ve velké většině ostatních právních předpisů přijatých v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech články s nadpisem „Vstup v platnost" obsahují formulaci „použije se" nebo „je použitelný" [32].

39. Tuto neexistenci jednoznačného rozlišení dvou pojmů navíc dále potvrzují rozdíly v překladech nařízení Řím II. Ve španělském, nizozemském a rumunském znění je článek 32 nadepsán „Vstup v platnost" [33], a nikoli „Den [Datum] použitelnosti". U těchto třech znění není pochyb o tom, že vstup uvedeného nařízení v platnost je stanoven k 11. lednu 2009 kromě článku 29, který vstupuje v platnost dnem 11. července 2008. Soudní dvůr jasně potvrdil, že „nezohlednit dvě jazykové verze […] by bylo v rozporu s ustálenou judikaturou Soudního dvora, podle níž nutnost jednotného výkladu nařízení Společenství vylučuje, aby v případě pochybností byl text ustanovení posuzován izolovaně, a vyžaduje naopak, aby byl vykládán a uplatňován ve světle svého znění v ostatních úředních jazycích (viz zejména rozsudek ze dne 12. července 1979, Koschniske, 9/79, Recueil, s. 2717, bod 6). […] [J]e v zásadě nutné všem jazykovým zněním přisuzovat stejnou hodnotu" [34]. Co platí pro dvě odlišná jazyková znění, platí tím spíše pro tři.

D – *K obecné systematice nařízení Řím II*

40. Při zkoumání obecné systematiky nařízení Řím II je třeba vyjít ze skutečnosti, že ustanovení tohoto nařízení, která předchází článkům 31 a 32 neobsahují nic, co by se týkalo použití uvedeného nařízení na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo před 11. lednem 2009. Analýza těchto ustanovení umožňuje pouze pochopit vůli zákonodárce odložit datum použitelnosti tohoto nařízení na 11. leden 2009 s výjimkou článku 29, který se použije od 11. července

32 — Nařízení č. 1206/2001 (článek 24); nařízení č. 2201/2003 (článek 72); nařízení č. 805/2004 (článek 33); nařízení č. 1896/2006 (článek 33); nařízení č. 561/2007 (článek 29); nařízení č. 1393/2007 (článek 26), a nařízení č. 4/2009 (článek 76); v těchto právních předpisech se zaměňování předešlo, poněvadž zákonodárce přesně uvádí datum vstupu v platnost a datum použitelnosti jako konkrétní datum nebo výslovným odkazem na zveřejnění v *Úředním věstníku Evropské unie*.

33 — Článek 32 je nadepsán následovně: ve španělském znění „Entrada en vigor"; v nizozemském znění „Inwerkingtreding"; v rumunském znění „Data intrării în vigoare".

34 — Rozsudek ze dne 2. dubna 1998, EMU Tabac a další (C-296/95, Recueil, s. I-1605, bod 36).

2008, ačkoliv bylo toto nařízení přijato dne 11. července 2007.

41. Jak sama společnost GMF správně vysvětlila ve svých písemných vyjádřeních v průběhu jednání, důvod, který zákonodárce vedl ke stanovení dvou dat pro aplikaci nařízení, spočívá v článcích 28 a 29 nařízení Řím II. Pro účely aplikace tohoto nařízení je totiž nezbytné moci se seznámit s mezinárodními úmluvami, které upravují kolizní normy v oblasti mimosmluvních závazkových vztahů, jejichž stranou je jeden nebo více členských států. Toto je důsledek článku 28, podle něhož uvedeným nařízením není dotčeno použití mezinárodních úmluv.

42. Článek 29 stanoví, že členské státy oznámí Komisi do 11. července 2008 seznam uvedených úmluv. Posledně jmenovaná zveřejní tento seznam v *Úředním věstníku Evropské unie* ve lhůtě šesti měsíců po jeho obdržení. Vzhledem k tomu, že seznam všech těchto smluv musí být sestaven a zveřejněn do 11. ledna 2009, je toto důvodem, proč se nařízení Řím II použije od tohoto data.

43. Podle společnosti GMF muselo být nařízení nutně platné již k datu použitelnosti článku 29 stanovenému k 11. červenci 2008. Tato společnost z toho vyvozuje závěr, že nařízení Řím se použije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, které nastaly před 11. lednem 2009. Toto tvrzení neobstojí, jelikož z článku 32 jasně vyplývá, že použitelnost článku 29 je třeba oddělit od použitelnosti ostatních ustanovení nařízení Řím II. Pokud by se tedy vstup nařízení Řím II v platnost k datu 11. července 2008 shodoval s datem jeho použitelnosti na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po tomto datu, spadaly by takové skutečnosti do působnosti ustanovení nařízení Řím II již od 11. července 2008, i když by byla použitelnosti těchto ustanovení odložena na pozdější datum. Za takové situace by taková ustanovení byla použitelná před datem výslovně pro tento účel stanoveným zákonodárcem, tedy před 11. lednem 2009.

44. Jak ostatně uvádí Komise na příkladu nařízení Brusel IIa, pokud zákonodárce Unie stanoví v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech použitelnost určitých článků nařízení tak, že se shoduje s datem vstupu tohoto nařízení v platnost [35], účinky těchto článků se váží k tomuto dříve stanovenému datu použitelnosti, a nikoli k datu vstupu nařízení v platnost jako takového. Hranice samotných pojmů vstup v platnost a použitelnost se v důsledku toho stírají.

35 — Viz nařízení č. 1206/2001, č. 2201/2003 a č. 805/2004.

45. Analýza ustanovení předcházejících článkům 31 a 32 jasně ukazuje vůli zákonodárce Unie odložit datum použitelnosti nařízení Řím II, aby bylo předem zajištěno zveřejnění mezinárodních úmluv, které upravují kolizní normy v oblasti mimosmluvních závazkových vztahů, jejichž stranou je jeden nebo více členských států. Žádné vodítko však není uvedeno ohledně případné použitelnosti nařízení na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo před 11. lednem 2009, či případného rozlišení data vstupu nařízení v platnost uvedeného v článku 31 a data použitelnosti nařízení podle článku 32.

46. Konstatování, k němuž jsem dospěl v předchozím bodě, nelze zpochybnit ustanovením o revizi nařízení Řím II obsaženém v článku 30, podle kterého bude „do 20. srpna 2011" předložena zpráva o uplatňování tohoto nařízení. Stanovení této lhůty neznamená, že nařízení Řím II vstoupilo v platnost o čtyři roky dříve, tedy k 20. srpnu 2007. Tento článek totiž datum vstupu nařízení v platnost nijak nezmiňuje. Poslední návrh předmětného nařízení schválený dohodovacím výborem dne 22. června 2007 krom toho neobsahuje žádné datum a nechává prázdné místo tam, kde má být doplněno [36]. Stejně tak je tomu v posledním dokumentu Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. července 2007, dni přijetí nařízení [37]. Konkrétní datum „20. srpna 2007" tedy bylo přidáno později a žádná skutečnost neumožňuje navázat toto datum na text týkající se data vstupu v platnost v článku 31.

E – *K cílům nařízení Řím II*

47. Podle šestého, třináctého, čtrnáctého a šestnáctého bodu odůvodnění nařízení Řím II je cílem tohoto nařízení posílit předvídatelnost soudních rozhodnutí a právní jistotu, jakož i předejít riziku narušení hospodářské soutěže, které může plynout z uplatňování nejednotných pravidel.

48. Použití nařízení Řím II od 11. ledna 2009 na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po 20. srpnu 2007, by vedlo k neurčitosti data použitelnosti uvedeného nařízení. Tato neurčitost jasně vyplývá z vyjádření, která účastníci řízení předkládají k této hypotéze. Žalobce v původním řízení je toho názoru, že použitelnost nařízení Řím II musí být stanovena ve vztahu k soudním řízením zahájeným od 11. ledna 2009 včetně. Řecká vláda se dovolává zásady „*iura novit curia*"

36 — Dokument PE CONS 3619/07 ze dne 22. června 2007, JUSTCIV 140 CODEC 528, s. 31.

37 — Dokument PE CONS 3619/3/07 REV 3 ze dne 11. července 2007, JUSTCIV 140 CODEC 528, s. 31.

a zastává názor, že soud, který zahájil řízení použije na věc právo rozhodné v době, kdy rozhoduje: od 11. ledna 2009 by se proto nařízení Řím II mělo použít po celou dobu soudního řízení, od okamžiku podání žaloby až do vyhlášení konečného rozhodnutí. Komise potvrzuje zmíněnou neurčitost a za sebe zdůrazňuje, že pokud jde o použitelnost nařízení Řím II na dřívější skutečnosti, lze uplatnit tři kritéria: zahájení řízení, určení rozhodného práva soudem a vyhlášení rozsudku.

49. Z výše uvedeného jasně vyplývá, že pokud by se mělo nařízení Řím II použít na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po 20. srpnu 2007, bylo by nemožné přesně určit ve všech členských státech okamžik použitelnosti uvedeného nařízení od 11. ledna 2009, což by nutně vedlo k rozdílným řešením v rámci Evropské unie.

50. Vzhledem k cíli uplatňovat nařízení Řím II jednotně ve všech členských státech v souladu s požadavky zakotvenými v šestém, třináctém, čtrnáctém a šestnáctém bodu odůvodnění uvedeného nařízení, je proto nutné použít nařízení Řím II na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo po datu použitelnosti tohoto nařízení.

51. V případě, že by Soudní dvůr tento postoj nesdílel a upřednostňoval jedno z kritérií navržených účastníky řízení, tedy okamžik zahájení řízení, určení rozhodného práva soudem či přijetí konečného rozhodnutí, bylo by třeba výslovně objasnit, jak se nařízení Řím II přesně aplikuje v případě probíhajících řízení, pro účely přesnějšího stanovení data použitelnosti nařízení Řím II na dřívější skutkové situace předestřu několik úvah, přičemž zdůrazňuji, že žádné z těchto kritérií neumožňuje dosáhnout uspokojivého výsledku v souladu s cíli nařízení.

52. Zaprvé ve vztahu ke skutečnostem, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo mezi 20. srpnem 2007 a 10. lednem 2009, by se rozhodné právo lišilo podle toho, zda – v závislosti na zvoleném kritériu – k zahájení řízení, určení rozhodného práva či vydání konečného rozhodnutí došlo před či po 11. lednu 2009. Kolizní normy různých právních řádů by se tedy aplikovaly na skutečnosti zakládající mimosmluvní odpovědnost, ke kterým došlo v tomtéž období. Taková situace by byla obzvláště problematická, pokud by více navrhovatelů utrpělo újmu ve stejné nehodě. Jejich případné nároky by se totiž mohly řídit různým právem v závislosti na tom, zda okamžik zahájení řízení, určení rozhodného

práva či vydání konečného rozsudku nastal před či po 11. lednu 2009. Předkládající soud dále zejména připomíná, že zahájení soudního řízení i stanovení data jednání mohou být předmětem taktické manipulace ze strany účastníků řízení. Pokud jde o období od 20. srpna 2007 do 10. ledna 2009, volba jakéhokoliv z těchto kritérií by tak byla v rozporu s cíli nařízení.

53. Zadruhé a mimo rámec tohoto přechodného období, pokud by Soudní dvůr zvolil jedno z těchto kritérií a použitelnost nařízení Řím II tedy bude záviset na vedení soudního řízení, nic by nebránilo tomu, jak uvedla vláda Spojeného království ve svých písemných vyjádřeních, aby se na spory, které strany řeší bez toho, aby použily cestu soudního řízení, nadále použila předchozí právní úprava, neboť není učiněno podání k žádnému soudu. Strany se přitom často snaží dosáhnout dohody před tím, než se obrátí na soudy, jak uvádí předkládající soud a vláda Spojeného království s tím, že podle nich procesní normy použitelné v Anglii a Walesu v civilních řízeních podporují tento postup, který umožňuje minimalizovat náklady řešení sporů a obecným způsobem přispívá k řádnému výkonu spravedlnosti [38]. Na situaci účastníků řízení by se do případného zásahu soudu mohla vztahovat předchozí úprava mezinárodního práva soukromého. Bylo by totiž v rozporu s cíli nařízení Řím II, aby stranám, které využily možnosti mediace, hrozilo, že spolu s případným pozdějším podáním žaloby k soudu dojde ke změně rozhodného práva.

54. Po zohlednění znění jak článků 31 a 32, tak obecné systematiky a cílů nařízení Řím II se proto jednoznačně jeví, že uvedené nařízení musí být vykládáno v tom smyslu, že se použije na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo ke dni 11. ledna 2009 a později. Na druhou otázku předkládajícího soudu, která se týká dopadu okamžiku zahájení řízení nebo určení rozhodného práva na použitelnost nařízení Řím II, již proto není třeba odpovídat.

38 — Předkládající soud odkazuje na protokol o řízeních předcházejících soudnímu řízení v oblasti náhrady škody („Pre-Action Protocol for Personal Injury Claims"), který je k dispozici v *Civil Procedure Rules*, část „Pre-Action Protocols".

V – Závěry

55. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division takto:

„1. Ustanovení článků 31 a 32 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) ve spojení s článkem 254 ES musí být vykládána v tom smyslu, že vnitrostátní soud nesmí toto nařízení, a konkrétně jeho článek 15 písm. c), použít v případě, že ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, došlo dne 29. srpna 2007. Nařízení 864/2007 se použije pouze na skutečnosti, jež vedly ke vzniku škody, ke kterým došlo k datu 11. ledna 2009 a později.

2. Vzhledem k odpovědi na první předběžnou otázku není třeba odpovídat na druhou předběžnou otázku."